

Corona-krisen og angsten for det andet menneske – En besindelse

Vi befinder os lige nu i en mærkelig tid. Den såkaldte Corona-krise. Myndighederne har indført vidtgående restriktioner, for at forhindre at smitten sker for hurtigt. Vores dagligdag er radikalt forandret. For mange mennesker har det uoverskuelige konsekvenser. Vi ændrer adfærd.

Det er meget svært at gennemskue, hvad det egentlig er der foregår. Man må vente og se. På et tidspunkt vil kendsgerningerne tale.

Selv om man ikke lige nu kan gennemskue de dybere årsager til det der foregår, så sker der alligevel ting, som det er vigtigt at besinde sig på. På den ene side breder der sig angst i samfundet – på den anden side vokser der en enorm hjælpsomhed og bekymring for andre frem. Nye former for socialt samvær dukker op. Men, det er som om, at noget forsøger at undergrave den fremspirende menneskelighed. En anden slags virus breder sig, nemlig angsten for det andet menneske. Den 21. marts udtalte TV-lægen Peter Geisling sig i TV-avisen kl.18.30. Problemet var, at det havde været svært for de fleste af os at forstå myndighedernes retningslinjer, påbud osv. Nu skulle det siges tydeligt, hvordan vi skal forholde os. *Vi skal nemlig i de næste to måneder se på hvert eneste menneske vi løber ind i, bortset fra de nære familiemedlemmer, som om han eller hun er smittet med Coronavirus, men ikke har nogen symptomer – altså en rask smittebærer. Hvad er den naturlige reaktion? At holde afstand, afstand, afstand.* Var man ude at handle dagen efter, så kunne man allerede mærke konsekvensen af denne udtalelse. Man turde ikke at se på hinanden. Et smil til en fremmed var mistænkeligt. Det sniger sig langsomt ind i os alle; det andet menneske er smittebærer og derfor farligt. Angst og mistro overfor den fremmede, og sikkert også overfor vennen. Det er noget andet, end hensynsfuld og forsigtig adfærd.

Den følgende besindelse, er tænkt som en modvægt til den snigende angst for det andet menneske - en besindelse på de positive kræfter vi alle bærer i os.

Fra egoist til altruist

Stort set hele vores kultur er bygget på egoismen. Med egoismen følger løgn, ondskab og angst. Mange opfatter egoisme, løgn, ondskab og angst, som grunden til de fleste af de store udfordringer vi står med. Dertil kommer materialismen, der både som verdensanskuelse og i sit livssyn, ikke rummer plads til andet end egoisme.

Vi føler, at vi må bekæmpe egoismen og dens følgesvende. Men, man indser hurtigt, at moralisering, i alle dens facetter, ikke hjælper meget. På et tidspunkt kommer man til den smertelige erkendelse - jeg er også egoist. Og jeg finder ud af, at jeg ikke bare kan holde op med at være egoist. Egoismen er en stærk kraft. På samme måde er det med dens følgesvende – de går heller ikke bare væk.

Jeg indser, at der kun er én vej. Jeg må forsøge at forstå egoismens væsen.

Egoismen

Hvad er egoisme? Egoisme er, at jeg vil opnå den størst mulige fordel og gevinst for mig selv, den størst mulige lykke, velstand osv. Jeg gennemtrumfer min vilje, for at opnå dette. Enten gør jeg det på hensynsløs bekostning af andre menneskers ve og vel – det er ren egoisme. Eller jeg gør det på en mere raffineret måde, gennem den såkaldte "klogskabsmoral". Jeg hjælper og beforder andre, for at undgå, at de skader mig, eller fordi jeg forventer, at de så gør noget, som er til fordel for mine interesser. Uanset hvad, så påtvinger jeg det andet menneske min vilje.

Løgner

Som et effektivt middel til at påtvinge den anden min vilje, betjener jeg mig af løgner. Jeg lyver, for at opnå noget. I det jeg lyver, skaber jeg noget, som ikke eksisterer i virkeligheden. Derved får jeg magt over den anden. Langt de fleste krige begynder med en løgn. Et berømt eksempel er påstanden om, at Saddam Hussein besad masseødelæggelsesvåben. Derved fik man legitimeret et angreb på Irak. Man fik magt over verdenssamfundet. Påstanden var en bevidst løgn. Den lille hvide løgn adskiller sig ikke i det væsentlige fra dette. Jeg siger noget, der ikke passer, fordi jeg ønsker at kontrollere den andens reaktion. Hvis jeg lyver for at beskytte andre mod uretfærdig forfølgelse, så er situationen en anden.

Ondskab

Løgner er det første skridt på vejen til ondskab. Ondskaben bliver en realitet, når jeg direkte påtvinger den anden min vilje. Det kan være den psykiske magtudøvelse, tyranni, forbrydelsen, voldshandlingen, og i yderste konsekvens, udslettelsen af den anden eller de andre. Det kan være i det store og i det små.

Angsten

Med egoismen følger angsten. Angsten for, at den anden/det andet, er farlig for mine interesser. Angsten for, at den anden er stærkere. Angsten for, at den anden skal tage noget fra mig. Angsten for, at den anden vil udnytte mig. Angsten for, at den anden vil ødelægge mig.

Hvad gør jeg?

Disse kræfter er i mig. Jeg kan ikke komme ud af dem, eller få dem ud af mig. Hvorfor ikke? Nøglen er at indse, at disse kræfter ikke i sig selv er forkerte. De er alle gode kræfter, men anvendt på et forkert sted, på en forkert måde. Derved bliver de onde og ødelæggende.

Egoismens virkelige væsen

”Når rosen smykker sig selv, pryde den hele haven”. Det er et citat, som mange kender. Det er en metafor for betydningen af at arbejde på sig selv, at fuldkommengøre sig selv. Men, dette udsagn gælder kun for livet i den åndelige verden. Når jeg træder ind i den åndelige verden efter døden, må jeg have udviklet styrke, og jeg må have udarbejdet en stor, indre rigdom. Styrken og den indre rigdom, kan dog kun udvikles i det jordiske liv. Det udvikles kun, ved at overvinde egoismen. Det gør jeg ved at være altruist. Efter døden er jeg hovedsageligt optaget af mig selv – jeg forarbejder det levede liv og forbereder det næste. Jo stærkere jeg er, og jo mere indre rigdom jeg besidder, jo mere kan jeg blive et tjenende led i verden. Arbejder jeg ikke bevidst med at overvinde egoismen, trækker jeg mit åndelige væsen ned i den sanselige verden. Jeg gør mig selv stærk og rig, her og nu, – på bekostning af andre.

Altruisme

Hvad skal vi forstå ved altruisme? Altruisme er at kunne leve sig ind i et andet væsen. Det kan jeg, fordi jeg besidder forvandlingskræfterne. Rudolf Steiner kalder dem for ”De hellige forvandlingskræfter”. Jeg forstår den anden – indefra, fordi jeg kan forvandle mig til den anden. Men de hellige forvandlingskræfter kan misbruges.

Ondskab og løgn

Når jeg bliver stående i egoismen, kan jeg ikke andet end at misbruge forvandlingskræfterne. Jeg påtvinger den anden min vilje og laver den anden om. Jeg ”forvandler” den anden – med magt. På samme måde er det med løgner. Når jeg lyver, misbruger jeg min fantasi og fantasikræfterne.

Som egoist er jeg ikke fuldt bevidst. Jeg oplever ubevidst omgivelserne som truende. Jeg føler angst. Angsten er mit ubevidste forsøg på at gøre mig stærk overfor den truende omgivelse. Det er den indre styrkes skyggeside.

Hvordan bliver jeg altruist?

Rudolf Steiner angiver en øvelsesvej. En vej, hvor jeg kan øve mine forvandlingskræfter. Dybest set, er det mere end blot øvelse. Ligesom mennesket er et besjælet og åndeligt væsen, så er naturen det også. Menneskets inderste væsen kommer ikke blot til udtryk i tanker og ord. Det kommer til udtryk i mit ansigts fysiognomi. Det kommer endnu mere til udtryk i min mimik, når ansigtet bevæger sig i fine bevægelser, og når jeg gestikulerer med arme og hænder. Naturens inderste væsen kommer også til udtryk. Naturens fysiognomi kommer til udtryk i dyreriget, naturens mimik viser sig i planteriget, og dens gestik viser sig i mineralriget, i krystallerne.

Det er svært, sjæleligt og åndeligt at forvandle sig til det andet menneskes væsen. Men jeg kan til en begyndelse forsøge det med naturen. Med kærlig interesse og fantasi. Jeg lever mig ind i dyrenes fysiognomi, og fysiognomiets sammenhæng med omgivelserne. Jeg forfølger de mangfoldige blomsters vækst og udfoldelse, og jeg fordyber mig i deres udtryk, deres mimik. Jeg oplever den bevægelse der lever i krystallerne og deres forhold til lyset; på hvilken måde lyset skinner igennem dem. Jeg oplever, at jeg har kraften i mig, til at forvandle mig til andre væsner.

Med tiden begynder jeg at kunne forvandle mig til andre mennesker. Jeg bliver ét med den andens sjælelige og åndelige væsen.

På den måde oplever jeg den anden. Og jeg styrker mig selv, fuldkommengør mig selv, udvikler indre fylde, indre rigdom, idet jeg overvinder egoismen.

Kærligheden

Overvindelsen af egoismen fører til min egen fuldkommengørelse. Jeg skader ingen ved at være altruist, og jeg får dybest set selv noget ud af det. Jeg styrker mig selv til livet efter døden. Og jeg erkender den andens væsen. Derved udvider jeg min indre rigdom.

Men der mangler noget. Jeg kan ikke blive stående ved erkendelsen. Jeg kan gøre noget der tjener den anden og verden. Men en handling, som gøres i kærlighed, får jeg intet ud af selv. Den bliver i den jordiske verden efter min død - jeg tager ikke noget med, og den medvirker ikke til min fuldkommengørelse. Og den udlignes ikke senere af karma. En handling i kærlighed, som jeg regner med, bliver gengældt, er ikke en handling i kærlighed. Handlingen i kærlighed er tilbagebetaling af gæld. Den gæld jeg har til verden og alle dens væsner, fordi jeg er blevet til menneske. Den gæld jeg har til det andet menneske, fordi jeg er blevet til den jeg er.

Disse tanker er fremtidsidealer. Men, hvis flere besinder sig på dem, kan de måske virke som en beskeden modvægt til tidens snigende angst for det andet menneske.

Tankerne udspringer af nogle af Rudolf Steiners værker. De er en slags koncentrat og foreløbige. Vil man forfølge den nøjagtige ordlyd og sammenhæng, anbefales det selv at studere dem. I skrivende stund, har jeg endnu ikke fået bekræftet, om værkerne er oversat til dansk. Desværre. Jeg arbejder på en mere udførlig udgave af denne artikel, - med oversatte citater.

Niels Henrik Nielsen/formand for Antroposofisk Selskab i Danmark.

Frihedens Filosofi. Kap.9. Findes på dansk.

Foredraget: Das Böse im Lichte der Erkenntnis vom Geiste. Berlin 15. januar 1914. GA 63 (Geisteswissenschaft als Lebensgut).

Okkultes Lesen und okkultes Hören. 3. foredrag. GA 156

Foredraget: Die Liebe und ihre Bedeutung in der Welt. 17. december 1912 i Zürich. Enkeltudgave.

Anweisungen für eine esoterische Schulung. GA 245

Marts 2020